

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

תורה – דברים פרק כז'

(א) וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר יהוה אלהי אבותיך לך: (א) וכתבת עליהן את כל דברי התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך ארץ זבת חלב ודבש כאשר דבר יהוה אלהי אבותיך לך: (א) ותכתוב עליהן ית כל פתגמי אוריתא הדיא במעברך בדיל די תעול לארעא דיי אלהך יחב לך ארעא עבדא חלב ודבש כמא די מליל יי אלהא דאבקהתך לך:

(ד) והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בחר עיבל ושרת אותם בשיד: (ד) והיה בעברכם את הירדן תקימו את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום בחר עיבל ושרת אותם בשיד: (ד) ויהי במעברכו ית ירדנא תקימו ית אבניא האליו די אנא מפסד יתכוו יומא דיו בטורא דעיבל ותסוד יתהון בטורא:

(ה) ובנית שם מזבח ליהוה אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל: (ה) ובנית שם מזבח ליהוה אלהיך מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל: (ה) ותבני תמן מדרבחא קדם יי אלהך מדרבח אבניו לא תרים עליהן ברזל:

(ו) אבנים שלמות תבנה את מזבח יהוה אלהיך והעלית עליו עולת ליהוה אלהיך: (ו) אבנים שלמות תבנה את מזבח יהוה אלהיך והעלית עליו עולת ליהוה אלהיך: (ו) אבניו שלמין תבני ית מדרבחא דיי אלהך ותסך עלוהי עלון קדם יי אלהך:

(ז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יהוה אלהיך: (ז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יהוה אלהיך: (ז) ותבוס נכסת קודשיו ותיכול תמן ותחרי קדם יי אלהך:

רס"י

נביא – ישעיה פרק ס' כב' פרק נא' א' ד'

(כב) הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני יהוה בעתה אחישנה: (כב) דזעיר בהון יהי לאלפא ודחלש לעם תקיף אנא יי בזמנה איתינה:

(א) רוח אדני יהוה עלי יען משח יהוה אתי לבשר ענוים שלחני לחבש לגשברי לב לקרא לשבויים דרור ולאסורים פקח קוח: (א) אמר נביא רוח נבואה מן קדם יי אלהים עלי חלף דרבי יתי יי לבשרא ענותניא שלחני לתקפא לתבירי לבא למקרי לדשבן חירו ולדאסירין אתגלו לניהור:

(ב) לקרא שנת רצון ליהוה ויום נקם לאלהינו לנחם כל אבליים: (ב) למקרי שנת רעוא קדם יי ויום פורענותא קדם אלהנא לנחמא כל אבליא:

(ג) לשום לאבלי ציון לתת להם פאר תחת אפר שמן ששון תחת אבל מעטה תהלה תחת רוח כהה וקרא להם אילי הצדק מטע יהוה להתפאר: (ג) לשואה לאבילי ציון למתן להון כליל חלף קטם משח דחרוה חלף אבלא רוח משבחא חלף ווחהון דהות עמיא ויקרון להון רברבי קושטא עמה דיי לאשתבחא:

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

(ד) וּבָנֵי חֲרָבוֹת עוֹלָם שִׁמְמוֹת רְאֵשֵׁי יְקוּמָמוֹ וְחֲדָשֵׁי עֲרֵי חֲרָב שִׁמְמוֹת דּוֹר וְדוֹר: (ה) וַיִּבְנוּ חֲרֵבַת עַל־מִן וַיִּחַדְתּוּן קִירוֹיִן דְּהוּאָה חֲרָבֵן צְדִיא דְּדֹר:

רש"י

(כז) **צעתה אחישנה** – זכו אחישנה לא זכו צעתה:
 (ל) **יען משח** – אין משחה זו אלא לשון שררה וגדולה. **לקרוא לשבויים דכור** – כלומר לבשר להם צעורה הגדולה. פקח קוח – פקח את מלקוחם ושבויים והתירם:
 (ב) **שנת לזון** – שנת פיוס ורזוי:
 (ג) **אילי הדק** – לשון אילנות כמו (ישעיה ב) מאילים אשר חמדתם ומטע ה' יורה עליו:

כתובים – תחילים פרק קט יד'-יח'

(יד) **יזכר עון אבותיו אל יהוה וחסאת אמו אל תמח:** (יז) ידבר עוית אבהתוי קדם יי וחובת אמיה לא תתמח:
 (טו) **יהיו נגד יהוה תמיד ויכרת מארץ זכרם:** (טו) יהוין קביל מימרא דיי תדירא וישיצי מארעא דכרנהוין:
 (טז) **יען אשר לא זכר עשות חסד וירדה איש עני ואביון ונכאה לבב למותת:** (טז) מטול דלא ארכר למעבר טיבו ורדיף גבר עניא וחשיכא ומכיר לבא לאתקטלא:
 (יז) **ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בכרכה ותרחק ממונו:** (יז) ורחים לוטיא ואתית ליה ולא אתרעי בכרכתא ואתרחקת מניה:
 (יח) **וילבש קללה כמדו ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו:** (יח) ולבש לוטא היך לבושא ועלת היך מייא בגושמיה ודיך משחא באברוי:

רש"י

(יז) **עון אבותיו** – עון שהעוה על אבותיו, לאזברהם שגרע חמש שנים מחייו ולאביו גרם כהיון עינים. **וחטאת אמו** – שהשחית רחמה ושגרם להעלים יום הצורחה מן הצרות שלא יקללוה שיאל מכריסה עשו כמו שנאמר (בראשית ל"ה) ותמת דבורה מינקת רבקה וגומר אלון זכות בלשון יוני קורין לאחר אלון שאבל אחר היה ליעקב עם של דבורה שמתה אמו והעלימו מיתה:
 (טו) **יהיו** – העונו' האלה נגד ה' תמיד. **ויכרת מארץ זכרם** – של עשו ואלופיו:

(טז) **יען אשר לא זכר עשות חסד** – לעסוק באבל אביו כמו שעשה יעקב נזיד עדשים לנחם את יצחק שבאותו היום מת אברהם. **איש עני** – ישראל:
 (יז) **ויאהב קללה** – קללתו של הקדוש ברוך הוא שכפר בו:
 (יח) **וילבש קללה** – הכניס עצמו בקללה ונחה לו פריקת עול הקרבן וזכרת כהנים וקללת האומות:

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

משנה – ערכין פרק ב'

(א) אין בערכין פחות מסלע, ולא יתר על חמשים סלע. פיצד, נתן סלע והעשיר, אינו נותן פלוס. פחות מסלע והעשיר, נותן חמשים סלע. היה בידיו חמש סלעים, רבי מאיר אומר, אינו נותן אלא אחת. וחכמים אומרים, נותן את כלם. אין בערכין פחות מסלע, ולא יתר על חמשים סלע. אין פתח בטועה פחות משבעה, ולא יתר על שבעה עשר. אין בנגעים פחות משבוע אחד, ולא יתר על שלשה שבועות:

משכו ימי זיבה חודש או שנה, אינה חוזרת לתחלת נדות עד שתשב שבעה נקיים. וכשישבה שבעה נקיים, וראתה, הויא תחלת נדה ומונה ששה והוא. וחוזרת לענינה ככל המפורש. ואם לא ראתה באותן אחד עשר יום שלשה רגופים, אינה זבה. וכשתראה אחריה, בין שהיא רואה סמוך בין שהרחיקה ראייתה הויא תחלת נדה. ואפילו תראה שלשה רגופים, אינה מונה אלא ארבעה והם. שאין ימי זוב אלא אותן אחד עשר יום שבין סוף נדות זה לתחילת נדות הבא: אין פתח בטועה פחות משבעה – טועה [שראתה] היום ואינה יודעת אם בימי נדותה עומדת או באותן אחד עשר יום של ימי זוב, אינה חוזרת לפתח נדותה בפחות משבעה נקיים ולא יותר על שבעה עשר נקיים. כיצד, טועה שאמרה יום אחד טמא ראיתי היום, ואינה יודעת אם בימי נדות היא וכריכה למנות ששה והוא, אם באותן אחד עשר יום של ימי זיבה ואינה כריכה לשמור אלא יום כנגד יום, פתחה שבעה עשר, שאם לא תראה עד לאחר שבעה עשר יום לבד מיום זה, חוזרת לפתח נדותה. דאם יום זה שראתה תחלת ימי זיבה הוא, כיון שכלו אחד עשר שלמו ימי זיבה והרחיקה ראייתה שלא ראתה עד לאחר שבעה עשר ותחילת נדה היא. ואפילו אם תאמר שיום זה תחלת נדה הוא, אע"פ כן יתה מימי הזוב לסוף יום שבעה עשר לבד מיום זה. אבל אם תראה יום שבעה עשר, לא יראה מן הספק אם יום נדה הוא או יום זיבה הוא, דיג לומר שמא יום זה שראתה תחלת ימי נדה הוא, ויום שבעה עשר שראתה בו, סוף אחד עשר שבין נדה לנדה הוא, או, שמא יום ראשון

רע"ב – (א) אין בערכין פחות מסלע – אפילו עני שהעריך ואין ידו משגת, אינו נדון בפחות מסלע, דכתיב (ויקרא כז) וכל ערכך יהיה בשקל הקודש, כל ערכין שאתה מעריך לא יהיו פחותים משקל: ולא יותר על חמשים – לזהו גדול שבערכין דכתיבי בפרשה: נתן סלע והעשיר – בן עשרים שערכו חמשים והיה עני ונתן סלע בערכו, דעני נידון בהשגת ידו, והעשיר, פטור: פחות מסלע – נתן פחות מסלע: והעשיר – נתן חמשים. דבנתינה קמייאת לא יא יא ערכו ועדיין ערכו עליו: היו חמש סלעים – עני בן עשרים שהעריך עצמו והיו לו חמש סלעים: ר' מאיר אומר אינו נותן אלא אחת – דסבר ר' מאיר או נותן כל החמשים שעליו, או אינו נותן אלא שקל: וחכמים אומרים נותן כל מה שבידו – דקרא דכתיב וכל ערכך יהיה בשקל, לפחות שבערכין הוא דאתא, שאפילו עני שבעניים לא יתן פחות. ומיהו היכא דאית ליה טפי יהיב, דכתיב (ויקרא כז) על פי אשר תשיג. והלכה כחכמים: אין פתח בטועה פחות משבעה – איידי דאיידי באין בערכין פחות ולא יותר, תני נמי לכל הגך דאית בהו אין פחות ולא יותר: פתח – תחלת נדות. שדין נדה דאורייתא הוא, אם התחילה וראתה היום, מונה ששה והוא. ראתה שנים, מונה חמשה והם. ראתה שלשה, מונה ארבעה והם. [ואפילו] ראתה כל שבעה ופסקה לערב, טובלת ומשמשת. ומיום שביעי ואילך, הוויין ימי זיבה אחד עשר יום, שאם ראתה בהן יום אחד או שנים שומרת יום כנגד יום וטובלת. ואם ראתה בהן שלשה רגופים, הויא זבה גדולה שטעונה שבעה נקיים וקרוב. ואם

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

היא, ואפילו תראה שלשה ימים רגופים תמנה ארבעה והם וטובלת וטהורה: אין בנגעים פחות משבוע אחד – להסגר. ליש בנגעי אדם שנבררים לשבוע אחד אם לטהר אם לחלוט: ולא יותר על שלשה שבועות – נגעי בתיים. לתניא בתורת כהנים, מנין שאם עמד בעיניו בשבוע ראשון ובשבוע שני שחולץ וקורה וטח ונתן לו שבוע שלישי, תלמוד לומר (ויקרא יד) וצא הכהן ואם צא יצא כו':

(ב) אין פוחתין מארבעה חרשים המעבדים בשנה, ולא נראה יתר על שמונה. שתי הלחם נאכלות אין פחות משנים, ולא יתר על שלשה. לחם הפנים נאכל אין פחות מתשעה, ולא יתר על אחד עשר. קטן גמול אין פחות משמונה, ולא יתר על שנים עשר:

שארין אפייתן דוחה לא שבת ולא יום טוב, ונאכלות ביום טוב לאחר תנופתן דהיינו ליום שלישי. וכשחל עזרת בשאר ימי שבוע, נאפות בערב יום טוב ונאכלות ביום טוב שהוא שני לאפייתן: לחם הפנים נאכל אין פחות מתשעה – שהוא נאפה בערב שבת ונאכל לשבת אחרת שהוא יום תשיעי לאפייתו. חלו שני ימים טובים של ראש השנה להיות בחמישי בשבת ושני בשבת, אופין לחם הפנים צריביעי בשבת, ומסדרים אותו על השלחן בשבת, ונאכל לשבת שניה שהוא יום אחד עשר לאפייתו: ולא יתר על שנים עשר – כיאל, נולד בין השמשות של ערב שבת, אינו נמול בשבת, דשמא תשיעי הוא. דבין השמשות ספק יום וספק לילה, ואם יום הוא נמול שבת יום תשיעי, ומילה שלא בזמנה אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב, ואם חלו שני ימים טובים של ראש השנה אחר אותה שבת, אינו נמול עד יום שלישי שהוא שנים עשר לליתתו:

(ג) אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש, ולא מוסיפין על ארבעים ושמונה. אין פוחתין משני נבלין, ולא מוסיפין על ששה. אין פוחתין משני חלילין, ולא מוסיפין על שנים עשר. ובשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח, בשחיתת פסח ראשון, ובשחיתת פסח שני, וביום טוב ראשון של פסח, וביום טוב של עצרת, ובשמונה ימי החג, ולא היה מכה באבוב

מימי הזב (והוה), וכשכלו אחד עשר יתה מימי הזב, ויום שבעה עשר שראתה צו תחלת נדה הוא. וכל שכן אם תראה קודם שבעה עשר, שלא יראה מן הספק. וכל זמן שתהא בספיקה זו, מקולקלת היא, שלעולם נחמיר עליה מספק. שכשתראה יום אחד נאמר תחלת נדה היא וזריכה ששה והוא, וכשתראה שלשה רגופים נאמר ימי זב הן וזריכה שבעה נקיים וקרבו. אבל לאחר שבעה עשר אין להחמיר, דולאי תחלת נדה

רע"ב – (ב) אין פוחתין מארבעה חדשים מעוברות – של שלשים יום לשנה. ללא עבדין טפי משמונה חסרים. אבל ח' חסרים עבדין: ולא נראה יותר על שמונה – כלומר, ולא נראה לחכמים לעבר בשנה יותר על ח' חדשים. שחדשה של לבנה עשרים ותשעה יום וחצי, ושתי ידות שעה, ושבעים ושלשה חלקים, הרי לשני חדשים חמשים ותשעה ימים, חודש אחד מעשרים ותשעה וחודש אחד משלשים יום. חודש של עשרים ותשעה הוא חסר, וחודש של שלשים קרוי מלא או מעובר. ובדין היה שיהיו כל חדשי השנה אחד מלא ואחד חסר. אלא מפני יתירות השתי ידות שעה ושבעים ושלשה חלקים שיש בכל חודש וחודש, נריכים פעמים לעשות שמונה חדשים מחדשי השנה מלאים וארבעה חסרים, פעמים שמונה חסרים וארבעה מלאים: אין פחות משנים – ליום שני לאפייתן: ולא יתר על שלשה – ויום שלישי לאפייתן נאכלין. ותו לא. כיאל, חל יום טוב של עזרת באחד בשבת, נאפות בערב שבת,

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

שֶׁל נַחֲשֶׁת אֶלָּא בְּאֲבוֹב שֶׁל קִנְהָ, מִפְּנֵי שֶׁקוּלוֹ עָרַב. וְלֹא הָיָה מַחְלִיק אֶלָּא בְּאֲבוֹב יַחֲדָי, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְלִיק יִפְהָ:

אָבוֹב: שְׁקוּלוֹ עָרַב – כְּשֶׁהוּא שֶׁל קִנְה יוֹתֵר מִשֶׁל נַחֲשֶׁת. וְדוּקָא חֲלִיל שְׂמֵכָה לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ עַל הַקֶּרֶבֶן הוּא שְׂדוּחָה אֶת הַשְּׂבֵת וְכָל שָׂכָן יוֹם טוֹב. אֲבָל חֲלִיל שֶׁל צִית הַשְּׂדוּחָה לֹא הִיָּה דוּחָה לֹא אֶת הַשְּׂבֵת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב, כְּדִמוּכָה בְּסוּכָה פֶּרֶק הַחֲלִיל: לֹא הִיָּה מַחְלִיק אֲלָּא בְּאֲבוֹב יַחֲדָי – כְּשֶׁהִיָּה מְגִיעַ לְסוּיִים הַנְּעִימָה, הִיָּה אֶחָד מִן הַחֲלִילִים מֵאֲרִיךְ לְאַחַר שְׁסִימּוֹ הָאֲחֵרִים, שְׂזָהוּ חִילּוֹק יִפְהָ יוֹתֵר מִשְׁאֵילוֹ יִסִּימּוֹ שְׁנִיָּהם כְּאַחַד. וְחִילּוֹק הִיָּינוּ סוּיִם הַשְּׂמֵעָת קוֹל הַנְּעִימָה. וְבִשְׂעַת הַקֶּרֶבֶת הִיָּה שִׁיר זֶה, וְהוּוּ הַלוּיִם מְשׁוֹרְרִים צִפֵּה אֶת הַהֲלָל בְּאֶתְרֵם שְׁנִיָּהם עֶשֶׂר יָמִים, וְהַחֲלִילִים הִיוּ מַחְלִילִים. אֲבָל בְּשֶׁאֵר יָמִים הִיוּ מֵהַלֵּלִים בְּלִלְכָל וְכַנּוּרֹת. וְהַשִּׁיר הִיָּה שִׁיר שֶׁהוּוּ הַלוּיִם אֲוֹמְרִים בְּצִית הַמִּקְדָּשׁ, בְּרִאשׁוֹן הִיוּ אֲוֹמְרִים לֵה' הָאֲרֶץ וּמְלוֹאָהּ וְכָל הַמִּזְמוֹר, בְּשָׁנֵי גְדוֹל ה' וּמֵהוּלָל מְאֹד וְגו', וְכֵן כּוֹלֵן:

(ד) וְעִבְדֵי הַפְּהָגִים הָיוּ, דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יוֹסִי אֲוֹמֵר, מִשְׁפָּחוֹת בֵּית הַפְּהָגִים וּבֵית צְפָרְיָא וּמֵאֲמָאוֹם הָיוּ אֲוֹמְרֵי לְיוֹם הַיּוֹם:

לֹא דִמְיוּחֶסֶן הִיוּ, לֹא הַנִּיחוּס לִנְגוֹן עַל הַדּוּכָן: ר' חֲנִינָא בְּן אֲנְטִיגוֹנוֹס אֲוֹמֵר לְיוֹם הִיוּ – ר' חֲנִינָא בְּן אֲנְטִיגוֹנוֹס סָבַר מַעֲלִין מִן הַדּוּכָן לְמַעֲשָׂרוֹת, הַלְכָד לְיוֹם הִיוּ. וְלֹא פְּלִיגֵי אֲלָּא בְּמַנְגִּינִים בְּכָלֵי זְמַר, אֲבָל בְּשִׁיר שְׂבֵתָה כּוֹלֵי עַלְמָא מוֹדוּ דְּאִין אֲוֹמְרִים שִׁיר צִפֵּה עַל הַקֶּרֶבֶן אֲלָּא לְיוֹם, דְּכַתִּיב גְּבִי לְיוֹם (דְּבָרִים יח) וְשָׂרַת בְּשָׁם ה' אֲלֵהוּ, חִיזְהוּ שִׁירוֹת שֶׁהוּוּ בְּשָׁם ה', הוּוּ אֲוֹמֵר זֶה הַשִּׁיר. וְהַלְכָה כְּר' יוֹסִי:

(ה) אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה טְלָאִים הַמְּבַקְרִין בְּלִשְׁבֵּת הַטְּלָאִים, בְּדֵי לִשְׁבֵּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה חֲצוּצְרוֹת, (וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם). (אִין פּוֹחֲתִין) מִתְּשַׁעָה כְּנֹדוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. וְהַצֶּלְצֵל לְבָד:

קוֹדֵם שְׁחִיטָתוֹ, דּוּמִיָּא דְּפֶסַח מֵאֲרִים שֶׁהִיָּה מִקַּחוּ מִבְּעֶשֶׂר וּשְׁחִיטָתוֹ בְּאֲרִבְעָה עֶשֶׂר, דִּילִיף מוֹעֵדוֹ הָאֲמֹר בְּתַמִּידִים (בְּמַדְבַּר כח)

רע"ב – (ג) אִין פּוֹחֲתִין מַעֲשָׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בְּמִקְדָּשׁ – בְּמַסַּכַת סוּכָה פֶּרֶק הַחֲלִיל (דף נג) הֵן מְפֹרָשִׁים. וְהָאֵל דְּתַנְן וְלֹא מוֹסִיפִין עַל אֲרִבְעִים וְשָׂמוּנָה, לֹא דוּקָא, דְּזַמְנִין דְּמוֹסִיפִין עַד שְׂבַע וְחַמְשִׁים תְּקִיעוֹת כְּשֶׁחֵל עָרַב פֶּסַח לְהִיֹּת בְּשֵׁבֶת, וּמִשּׁוֹם לֹא שְׂכִיחַ כּוֹלֵי הָאֵי לֹא חֲשִׁיב לִיָּה: אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁנֵי נְבִלִים – לְשָׁנֵי לְיוֹם: וְלֹא מוֹסִיפִים עַל שְׂשָׁה – לֹא אֲתַפְרֵשׁ טַעְמָא: חֲלִילִין – מִיָּן כְּלֵי זְמַר שְׁקוּלוֹ נִשְׁמַע לְמַרְחוּק, כְּלִמְלִי"שׁ בְּלַע"ז, וְבַעֲרָבִי מִזְמַר"י: וְלֹא מוֹסִיפִין עַל שְׁנֵים עֶשֶׂר – כְּנֹגַד שְׁנֵים עֶשֶׂר יוֹם בְּשֵׁנָה שֶׁהַחֲלִיל מַכָּה בְּהֵן לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ. וְלִשְׁוֹן מַכָּה נּוֹפֵל בְּחֲלִיל, לְפִי שֶׁהוּוּ עֶשֶׂר נִקְדִים וּמַכָּה בְּאֲרִבְעָה עַל הַנִּקְדִים לְהַנְּעִים הַקּוֹל: בְּשִׁחִיטַת הַפֶּסַח – בְּאֲרִבְעָה עֶשֶׂר בְּנִיסָן שֶׁהוּוּ קוֹרִין הַהֲלָל בְּעִזְרָה בְּשְׂעַת שְׁחִיטָה, כְּדִאֲמַר בְּפֶרֶק תַּמִּיד נִשְׁחַט (דף נד): אָבוֹב – הַקִּנְה הַדֵּק שְׂבֵתָה הַחֲלִיל. וְבַגְמַרְחָא מוּכָח דְּחֲלִיל גּוֹפִיָּה קְרוּי

רע"ב – (ד) וְעַדִּי כְּהַנִּים הִיוּ – אֶתְרֵם הַמְּכִים בְּחֲלִיל. דְּסְבִירָא לִיָּה לְר' מְאִיר, אִין מַעֲלִים מִן הַדּוּכָן לְיוֹחֲסִים וְלֹא לְמַעֲשָׂרוֹת, הַלְכָד לֹא אֲכַפֵּת לָן אִם הִיוּ עַבְדִים: צִית הַפְּהָגִים וּבֵית לְפָרִיא – שֶׁם מִשְׁפָּחוֹת מְיוּחֶסוֹת: וּמֵאֲמָאוֹם – שֶׁם מִקּוֹם: מִשְׁאִין לְכַהֲנָה – כְּהַנִּים הִיוּ נוֹשְׂאִים אֶת צְנוּתֵיהֶן, שְׁמִשְׁפָּחוֹת מְיוּחֶסוֹת שְׂבִירָחַל הִיוּ. וְרַבִּי יוֹסִי סָבַר, דְּמַעֲלִין מִן הַדּוּכָן לְיוֹחֲסִים, הַלְכָד אִי

רע"ב – (ה) אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה טְלָאִים הַמְּבַקְרִין בְּלִשְׁבֵּת הַטְּלָאִים, בְּדֵי לִשְׁבֵּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה חֲצוּצְרוֹת, (וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם). (אִין פּוֹחֲתִין) מִתְּשַׁעָה כְּנֹדוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. וְהַצֶּלְצֵל לְבָד:

קוֹדֵם שְׁחִיטָתוֹ, דּוּמִיָּא דְּפֶסַח מֵאֲרִים שֶׁהִיָּה מִקַּחוּ מִבְּעֶשֶׂר וּשְׁחִיטָתוֹ בְּאֲרִבְעָה עֶשֶׂר, דִּילִיף מוֹעֵדוֹ הָאֲמֹר בְּתַמִּידִים (בְּמַדְבַּר כח)

רע"ב – (ה) אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה טְלָאִים הַמְּבַקְרִין בְּלִשְׁבֵּת הַטְּלָאִים, בְּדֵי לִשְׁבֵּת וְלִשְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. אִין פּוֹחֲתִין מִשְׁשָׁה חֲצוּצְרוֹת, (וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם). (אִין פּוֹחֲתִין) מִתְּשַׁעָה כְּנֹדוֹת, וּמוֹסִיפִין עַד לְעוֹלָם. וְהַצֶּלְצֵל לְבָד:

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

והיאל לקיחה ארבעה ימים קודם שחיטה, הכי נמי לעולם בעינין ארבעה ימים קודם שחיטה: ומוסיפין עד לעולם – אם ראו להוסיף טלאים מזבחים בלשכת הטלאים, מוסיפין כמו שיראו: משחי חזונו – כשתוקעין בחזונו אין פוחתין משתים: ומוסיפין עד לעולם – בגמרא מפרש עד מאה ועשרים. שנאמר (דברי הימים ב ה) ועמהם הכהנים למאה ועשרים מאחרים בחזונו: והכלל לבד – לכלל אחד היה שם ולא יותר. לאמר קרא (דברי הימים א טז) ואסף מזבחים להשמיע. ואע"ג למזבחים כתיב לשון רבים, מפני שהן שתי חתיכות רחבות של מתכת שמכין זו על זו, ומיהו חדא עיבדא עבדי, שאין אחד מהם מועיל בלא חברו, וחד גברא עבדי בהו:

(ו) אין פוחתין משנים עשר לזים עומדים על הדוכן, ומוסיפין עד לעולם. אין קטן נכנס לעזרה לעבודה אלא בשעה שהלזים עומדים בשיר, ולא היו אומרים בנגבל וכנור אלא בפה, פדי לתן תבל בנעימה. רבי אליעזר בן יעקב אומר, אין עולין למנון, ואין עומדים על הדוכן, אלא בארץ היו עומדין, וראשיהן מבין רגלי הלזים, וצוערי הלזים היו נקראין:

רע"ב – (ו) אין פוחתין משנים עשר לזים – תשעה לתשעה כנורות, ושנים לשני נבלים, וחד לכלל: דוכן – כמין ארטבא שהלזים עומדים עליה: אין קטן נכנס – אין לוי קטן נכנס לעזרה לשום עבודה כגון לכבד את העזרה ולהגיף את הדלתות: אלא בשעה שהלזים עומדים – על הדוכן בשיר אז נכנסים לזים קטנים לשורר עמהם: ולא היו – אותם קטנים אומרים בנגבל וכנור. אלא

תשמרו להקריב לי צמועדו, ממועדו האמור בפסח (שם ט) את הפסח צמועדו, הלכך, קודם יום חינוך ארבעה ימים, מבקרין שמונה טלאים ונותנין בלשכת הטלאים, וביום חינוך נוטלים שנים לתמדין ונשאר שם ששה מבוקרים. ולאחר כן קודם הלילה מבקרים שנים ונותנים שם, ומשום שהנגד ליתנהו אכתי בשעת נטילת השנים, לא חשיב להו. וכן לעולם נוטלים שנים ונותנים שנים. ואלו השנים שנותנים נוטלים אותם לחמישי של יום נתינתן: כדי לשבת ולשני ימים טובים של ראש השנה – סימנא בעלמא נקט, כדי היכי דאי מיקלעי שבת ושני ימים טובים של ראש השנה בהדי הדדי, היה כריך להקדים ולבקר ההוא דשלישי בשבת מערב שבת, דהא לא מלי קודם היום לילך ולבקר טלה ולבקר,

גמרא – ערכין דף י" ע"ב

תנו רבנן אבוב היה במקדש חלק היה דק קנה היה ומימות משה היה צוה המלך וציפיהו זהב ולא היה קולו ערב נטלו את צפוי ויהיה קולו ערב כמות שהיה צלצול היה במקדש של נחושת היה והיה קולו ערב ונפגם ושלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותקנוהו ולא היה קולו ערב נטלו את תיקונו והיה קולו ערב כמות שהיה מכתשת היתה במקדש של נחושת היתה ומימות משה היתה והיתה מפטמת את הבשמים

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

נתפגמה והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים ותיקונה ולא היתה מפטמת כמו שהיתה נטלו את תיקונה והיתה מפטמת כמו שהיתה אלו שני כלים נשתיירו ממקדש ראשון ונתפגמו ולא היה להם ארוכה ועליהם אמר דוד נחושת ממורט נחושת (ממורק) ועליהם הוא אומר וכלי נחשת מוצהב שנים חמודות (מזהב) רב ושמואל חד אמר כל אחד ואחד שקול בשנים של זהב וח"א שניהם שקולין כאחד של זהב תני רב יוסף שניהם שקולין כאחד של זהב תניא ר' נתן אומר שניים היו שנאמר שנים אל תיקרי שנים אלא שניים תני רבן שמעון בן גמליאל שילוח היה מקלח מים בכאיסר צוה המלך והרחיבוהו כדי שיתרבו מימיו ונתמעטו וחזרו ומיעטוהו והיה מקלח מים לקיים מה שנאמר אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל גבור בגבורתו וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר הרדולים לא היה במקדש מאי הרדולים אמר אביי טבלא גורגדנא מפני שקולו ערב ומערבב את הנעימה:

רש"י על הגמרא

שני כללים ושני מכתשות: ככאיסר – פי המעיין שהוא נוצע שם רחב כאיסר: אל יתהלל חכם – שחכמתו אינה חלח מקלקלת לפי שכלי מקדש ראשון ע"פ הגזירה נעשו דכתיב (ד"ה א ח) הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית: הרדולים טבלא גורגדנא – זוג ועינבל שקורים אישקליט"א: ומערבב את הנעימה – כשהיה קול זה מסיים:

חלק – קלוף: דק – טינב"ש גילדו דקה: כללל – שני כלים מכין זה ע"ג זה וקולס דקה וקורין להן כנב"ש: מפטמת את הבשמים – שבה היו כותשין סממני הקטרת והיה קולה ללול ומפטמת הבשמים יפה ונותנת בהן ריח כדלמרי' בכריתות השוחק אומר היטב הדק הדק היטב שהקול יפה לבשמים: שני כלים – כללל ומכתשת נחושת: ממורט – דק שיכולין לקפלו: ממורק – קלל לווישנ"ט: שניים –

זוהר – פקודי דף רל"ז ע"ב

תא חזי, ביומא דראש השנה, עלמא אתדן, ובי דינא קדישא (קודשא בריך הוא) יתיב, ודן כל עלמא. והוא סטרא אחרא קאים מסטרא דא, וכל אינון דאתדנו למותא אשגח עליהו, ואתרשימו קמיה. ובשעתא (דף רל"ח ע"א) דישראל מתערי רחמי, בהוא קול שופר, פדן אתערבבא ליה פלא, דלא ידע ולא משגת, באינון דאתדנו. עד דלבתר כל אינון דלא מהדרי בתויבתא, ואגזר עליהו מותא, ודאי נפקין פתקין מבי מלפא, ואתמסרו ליה, בין דאתמסרו ליה, לא אהדרו פתקין, עד דאתעביד דינא: וישראל פלהו, בעיין לאסתמרא מניה, כל שפן בר נש בלחודוי. (וכל שכן וכל שכן) דהא ברזא עלאה דלעילא, בעינן לאסתמרא, ולמיהב ליה בכל

חק לישראל – פרשת כי תבוא יום ה'

יִרְחָא וַיִּרְחָא, פֶּד סִיְהָרָא בְּעֵי לְאַתְחַדְתָּא, חַד שְׁעִיר, בְּגִין דְּלֹא יִקְטָרַג
חֲדָתוּתָא (נ"א חֲדוּתָא) וַיִּטּוֹל חוֹלְקִיה בְּדָקָא חֲזִי לִיה. וְסִיְהָרָא קַדִּישָׁא לְיִנְקָא
בְּקֻדוּשָׁה לְחֲדָתוּתֵי בְּדָקָא יְאוּת:

וְכַד מִתְחַדְשָׁא בְּכָל יִרְחָא וַיִּרְחָא, בְּגִין כּוּ אַקְרִי נְעֵר, וְהָא אוֹקִימָנָא. וְהָא
אַחֲרָא דָּא, דְּאִיהוּ תְדִיר בְּמִסְאָבוּ, וְלֹא נָפִיק מִנִּיהּ, אַקְרִי מְלִךְ זְקוּ וּכְסִיל.
וּבְגִין כּוּ, יִשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין דְּאִינוּן עֲמָא חַד, בְּיַחְוָדָא קַדִּישָׁא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
יְהִיב לֹון עֵיטָא, לְאַשְׁתְּזָבָא מִכְּלָא. זְכָאִין אִינוּן בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְּאַתִּי,
דְּכְתִיב, (ישעיה ס) וְעַמּוֹד בְּלָם צְדִיקִים לְעוֹלָם יְרִשׁוּ אֶרֶץ גִּצְר מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי
לְהַתְפָּאֵר:

הלכה – הרמב"ם הלכות ברכות פרק ה'

(ו) הכל חייבין בברכת הזימון כדרך שחייבין בברכת המזון אפילו כהנים שאכלו קדשי
הקדשים בעזרה וכן כהנים וישראלים שאכלו כאחד ואכלו הכהנים תרומה וישראל
חולין חייבין בזימון כחיובן בברכת המזון:

(ז) נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן אבל מזמנין לעצמן ולא תהא חבורה של
נשים ועבדים וקטנים מפני הפריצות אבל נשים מזמנות לעצמן או עבדים לעצמן
ובלבד שלא יזמנו בשם אנדרוגיגוס מזמן למינו ואינו מזמן לא לנשים ולא לאנשים
מפני שהוא ספק והטומטום אינו מזמן כלל קטן היודע למי מברכין מזמנין עליו ואע"פ
שהוא כבן שבע או כבן שמונה ומצטרף בין למנין שלשה בין למנין עשרה לזמן עליו
והעכו"ם אין מזמנין עליו:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רזל, צדיקה בת שרה ז"ל.